

FARŞÇA GÜFTELİ BAZI ÂYİN-İ ŞERİFLER

Mehmet Kanar*

Harf devriminden önce veya hemen sonraki yıllarda basılan bazı nota kitaplarında Farsça güfteli âyin-i şeriflerde dizgi hataları, yanlış okumalar, baskı tekniği v.b. nedenlerle bir hayli hata gözlenmektedir. Bazı nota kitaplarında ise Farsça veya eski Türkçe metin ayrıca verilmemiştir.

Vaktiyle Farsça veya Farsça-Türkçe sözlü âyin-i şerifler üzerinde ve Klasik Türk Müsikisi alanında lisanüstü çalışma yapanlar Anabilim Dalımıza müracaat etmişler ve Prof. Dr. A. Naci Tokmak ile birlikte elimizden geldiğince kendilerine yardımda bulunmuştuk.

Aşağıda, belgelerde yer alan güftelerin doğru okunuş şekillerini verir ve Farsça güftelerin tercümelerini, Farsça ve Osmanlıca metinleri de sunarken, kimi güftelerin bulabildiğimiz kaynaklarını da göstermeyi ihmal etmedik.

Klasik Türk Müsikisinin bu dalında çalışanlara yardımcı olmayı görev biliyor ve ekip çalışması yapıldığında olumlu sonuçlar alınacağını düşünüyoruz.

---

* Prof. Dr., İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

-I-

**BESTE-İ KADİM
PENCGÂH ÂYİN-İ ŞERİFİ**

(1)

Birinci Selam

(rubai)

Şehbâz-ı cenâb-ı zülcelâlest semâ
Ferrâş-ı kulûb-i ehl-i hâlest semâ
Der mezheb-i münkirân herâmost semâ
Der mezheb-i âşikân helâlest semâ

(2)

(mülemma)

Ey sanemi, dost sanemi, gürfzâyem
Ey geleyim, dost geleyim, didi, neyâmed.
Ey mehi, a dost, meh-i âfitâb-ı üyem
Ey geleyim, dost geleyim, didi, neyâmed.

(3)

(rubai)

Âteş nezened der dil-i mâ illâ û
Kûteh nekuned menzil-i mâ illâ û
Ger cumle cihâniyân tabibem gerdend
Hal mînekuned muşkil-i mâ illâ û¹

(4)

(İkinci Selam)

(mülemmâ)

(Mefûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün)
Sîmîn zakanâ, sengdilâ, lâle'izârâ
Hoş kun be nigâhî dil-i gamperver-i mâ râ
În kâllıb-ı fersûde ger ez kûy-i tu dûrest
Elkalbu alâ bâbike leylen ve nehârâ

(5)

(Mesnevî)

(Fâ'ilâtün fâilâtün fâilün)

Bişnev ez ney çun hikâyet mîkuned
Ez cudâyihâ şikâyet mîkuned
Kez neyistân tâ merâ bubrîde'end
Ez nefirem merd u zen nâlîde'end
Sîne hâhem şerha şerha ez firâk
Tâ begüyem şerh-i derd-i iştîyâk²

(6)

Ey ki hezâr âferîn bu nice sultân olur
Kulu olan kişiler hüsrev ü âkân olur
Her ki bugün veled'e inanuben yüz süre
Yoksul ise bay olur; bay ise sultan olur.

(7)

(mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün)
Ey kavm-i be hac refte ! Kucâyîd, kucâyîd?
Maşûk hemincâst; biyâyîd, biyâyîd³

(8)

(rubai)

Âşık ki tevâzu nenumâyed, çe kuned?
Şebhâ ki be kûy-i tu neyâyed, çi kuned?
Ger bûse zened zulf-i turâ, tîre meşev.
Dîvâne ki zencîr nehâyed, çi kuned?⁴

(9)

(Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün)
Ah güzelin aşkına, hâlâtına
Yandı yürek aşk harârâtına
Andiçeyim gayri güzel sevmeyim
Tanrı'ya vü Tanrı'nın âyâtına⁵

(10)

Âh mine'l-aşk ve hâlâtihi
Ahraka kalbî bi-harârâtihi
Mâ nazare'l-ayni ilâ gayriküm
Ukâsimu billâhi ve âyâtihi

(11)

(Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün)
Der kûy-i harâbât merâ aşk keşan kerd.
Van dilber-i ayyâr merâ dîd, nişan kerd.
Men der pey-i an dilber-i ayyâr bereftem.
Û rûy-i hud an lahza zi men bâz nihan kerd.
Sultân-ı arafnâk ki bûdeş mahrem-i esrâr
Tâ sırr-ı tecellî-yi ezel cumle beyan kerd⁶

(Dördüncü Selam)

(12)

FARŞA GÜFTELİ BAZI ÂYİN-İ ŞERİFLER

Sultân-ı menî, sultân-ı menî
Ender dil u cân îmân-ı menî
Der men bedemî, men zinde şevem
Yek cân çi şevêd, sad cân-ı menî.

Tercümesi:

(1)

Zülcelâl olan Allah'ın doğan'ıdır sema.
Hal ehlinin kalplerinin hizmetkarıdır sema.
Münkirlerin mezhebinde haramdır sema
Aşıkların mezhebinde helaldir sema

(3)

Bizim gönlümüzü tutuşturan odur ancak.
Gideceğimiz yolu kısaltan odur ancak.
Tüm insanlar tabibim olsa da
Derdime deva olan odur ancak.

(4)

Ey gümüş çeneli, taş yürekli, lala yanaklı
şu çökmüş beden senin yurdundan uzak olsa da
Bir bakışınla gamlı yüreğimi sevindir
Gece gündüz kalbim senin kapında.

(5)

Dinle neyden nasıl hikaye ediyor.
Ayrılıklardan şikayet ediyor.
Sazlıktan beni kestiklerinden beri
Feryadımdan kadın erkek inliyor
Ayrılıktan şahrem şahrem olmuş bir sine isterim
Ki iştihak derdini şerhedeyim.

(7)

Ey hacca giden kavim! Neredesiniz? Neredesiniz?
Maşuk burada. Gelin, haydi gelin.

(8)

Aşık tevazu göstermesin de ne yapsın?
Geceleri senin mahallene gelmesin de ne yapsın?
Zülfünü öperse bozulma, kırılma sakın.
Divane zincir çiğnemesin de ne yapsın?

(11)

Aşk harâbâta sürükledi beni.
O ayyar dilber gördü, nişanladı beni.

Ben o ayyar dilberin peşinden gittim
Yine yüzünü sakladı benden o an.
Sırlar mahremi olan "arafnâk" sultanı
Ezel sırlarının hepsini açıkladı.

[Metin]

(1)

شهباز جناب ذوالجلال است سماع
فرائش قلوب اهل حال ست سماع
در مذهب منکران حرام است سماع
در مذهب عاشقان حلال است سماع

(3)

آتیش نـزند در دل ما الا او
کوته نکند منزل ما الا او
گر جمله جهانیان طیبم گردند
حل می نکند مشکل ما الا او

(4)

سیمین ذقنتا، سنگدلا، لاله عذارا
خوش کن به نگاهی دل غم پرور ما را
این قالب فرسوده گر از کوی تو دور است
القلب علی سابق لیلیاً و نهارا

(5)

بشنو از نی چون حکایت می کند
از جداییها شکایت می کنند
کز نیستان تا مرا ببریده اند
از نفیرم مرد و زن نالیده اند
سینه خواهم شرحه شرحه از فراق

تا بگویم شرح درد اشتیاق

(7)

ای قوم به حج رفته، کجایید کجایید؟
معشوق همین جاست، بیایید بیایید

(8)

عاشق که تواضع ننماید چه کند؟
شبها که به کوی تو نیاید، چه کند؟
گر بوسه زند زلف ترا، تیره مشو
دیوانه که زنجیر نخاید، چه کند؟

(10)

آه من العشق و حالاته
احرق قلبی بحراراته
ما نظر العین الی غیرکم
اقاسم بالله و آیاته

(11)

در کوی خرابات مرا عشق کشان کرد
وان دلبر عیار مرا دید، نشان کرد
من در پی آن دلبر عیار برفتم
او روی خود آن لحظه ز من باز نهان کرد
سلطان عرفناک که بودش محرم اسرار
تا سر تجلی ازل جمله بیان کرد

(12)

سلطان منی، سلطان منی
اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی، من زنده شوم

یک جان چه شود، صد جان منی

RAST ÂYİN-İ ŞERİFİ

Bestekârı:

Nâyî Osman Dede (Kutb-i Nâyî, şeyh) (1652 ? - 1730)

Birinci Selâm

(1)

(Mef'ûlu mefâîlu mefâîlu feûlun)

În hâne ki peyveste derû çeng u çeğenest
Ez hâce bepersîd ki in hâne çe hânest
Çun rûz-i kıyamet ki kesî râ ser-i kes nîst
Ez zevk nedânîst u fulânest u fulânest

(2)

(rubai)

Âteş nezened der dil-i mâ illâ û
Kûteh nekuned menzil-i mâ illâ û
Ger cumle cihâniyân tabîbem gerdend
Hal mînekuned muşkil-i mâ illâ û⁷

(3)

(Mef'ûlu fâilâtu mefâîlu fâilun)

Cânâ cemâl-i ruh besf hûb u bâferest
Liken cemâl-i husn-i tu hod çîz-i digerest
Mândem dehân bâz zi ta'zîm-i an cemâl
Her lahza ber zebân-i dil Allâhuekberest
Hemçun kamer betâftî zi Tebrîz-i Şems-i Dîn
Nî çun kamer, çe bâşed kan rûy-i akmerest

(4)

(rubai)

Tâ rây bedin kıble-i cân âverdîm
Sıdk-ı dil ü ikrâr-i zebân âverdîm
Çun mazhar-i Âdemest in şâh-i cihân
Mâ hemçu melek secde ezan âverdîm

(5)

(Mef'ûlu mefâîlu mefâîlu feûlun)

Ey dil, bu yeter iki cihanda sana iz'ân
Birdir bir, iki olmaya, yok bilmiş ol imkân
Hak söyleyecek sende, senin ortada nen var?

FARŞÇA GÜFTELİ BAZI ÂYİN-İ ŞERİFLER

Alemde heman ben dediğindir sana noksan
Sa'y eyle, rıza gözle, ko itlak ile kaydı
Alemde semai bu yeter sâlike irfan

İkinci Selâm

(6)

(Mefûlu mefâilun feilun)
Sultân-i menî, sultân-ı menî
Ender dil ü cân îmân-ı menî
Der men bedemî, men zinde şevem.
Yek cân çe şevved, sad cân-ı menî

(7)

(Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun)
Ey âşıkân, ey âşıkân, peymâne râ gum kerde'em
Zan mey ki der peymânehâ an dernegonced horde'em

Üçüncü Selâm

(8)

(Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun)
Âmed nidâ ez âsumân cân râ ki bâz â esselâ
Cân goft ey nâdi-yi hoş, ehlen ve sehlen, merhabâ
Sem'an ve tâ'aten ey nidâ her dem du sad cânet fedâ
Yekbâr-i dîger bang zen tâ berperem ber "hel etâ"

(9)

Ey ki hezâr âferîn bu nice sultân olur
Kulu olan kişiler hüsrev ü âkân olur
Her ki bugün veled'e inanuben yüz süre
Yoksul ise bay olur; bay ise sultan olur.

(10)

(rubai)

Şemşîr-i ezel be dest-i merdân-i Hudâst
Gûy-i ebedî der ham-i çevgân-i Hudâst
An ten ki çu kûh-i Tûr rûşen âmed
Nûr-i hod ezû taleb ki û kân-i Hudâst⁸

(11)

(rubai)

Peyveste zi Hak mest şov u bâkî bâş
Mustağrak-i aşk u sûz-i muştâk bâş
Çun bâde becûş der hum-i kalb-i hod
Vangâh be hod zarîf u hem sâkî bâş

(12)

(Mefâilun feilâtun mefâilun feilun)
Zi aşk-i rûy-i tu rûşen dil-i benîn u benât
Biyâ ki ez tu şevved seyyiâtihim hasenât
Hiyâl-i tu çu derâyed be sîne-yi âşık
Derûn-i hâne-yi ten pur şevved çerâğ-i hayât

(13)

Ne acâyib bezemiş hüsnile Bârî
Bu sûret-i yâri, bu nakş ü nigârî
Her ehl-i nazar kim göre tahsîn ola kârî
Bu çeşm ü izârî kalmaya karârî
Ey mutrib-i dilkeş, ele al çeng ü rebâbî
Çâk eyle hicâbî, ref eyle nikâbî
Ey sâki-yi mehveş, taşa çal şîşe-yi ârî
Sun câm-ı ikârî, def eyle humârî
Ey zâhid-i zerrâk ü müzevvir, ko riyâyî.
Tut râh-ı fenâyî, derkeyle Hüdâ'yî.
Şast-ı şehe düş, mâhî-yi aşk ol, ko kenârî
Bul şâh-ı şikârî, terkeyle feşârî.

(14)

Hey hey, nedir ol hâl-i muanber, rûh-i enver
Ol sâki-yi kevser, ol rûh-i musavver.
Seyret, nice cem'eylemiş ol nûr ile nârî
Zi san'at-ı cârî, zi kudret-i Bârî
Uşşâki katar eyledi aşk içre Muhammed
Ol şâh-ı mümecced, ol matlab-ı maksad
Ey üstürdil, sen olagör iş-i katârî
Çek aşk ile bâr-ı bîverd ile hârî
Ey şâhid ü ey vâleh ü şûrîde vü şeydâ
Ey bîser ü bîpâ, dîvâne vü rüsvâ
Derdile belâ ile geçir leyl ü nehârî
Kıl nâle vü zârî, nûş eyle bihârî.

(15)

(Mefûlu mefâilu mefâilu feûlun)
Yârab harem-i hazretine râh bağışla
Yâ derd ile bir âh-ı sehergâh bağışla.
Aldın dil-i gümrâhımı, koydun beni bîdil
Bârî yerine bir dil-i âgâh bağışla.

(16)

FARŞA GÜFTELİ BAZI ÂYİN-İ ŞERİFLER

(Mefûlu mefâilun feilun)
Sultân-i menî, sultân-ı menî
Ender dil ü cân îmân-ı menî
Der men bedemî, men zinde şevem.
Yek cân çe şeved, sad cân-ı menî

Tercümesi:

(1)

İçinde çeng ve çegâne gibi sazların bulunduğu bu evi
hâceye sorun.
Kimsenin kimseyle ilgilenmediği, her koyunun kendi
bacağından asıldığı kıyamet gibi kimin kim olduğunu
zevkinden bilemedi.

(2)

Bizim gönlümüzü tutuşturan O'dur ancak.
Gideceğimiz yolu kısaltan O'dur ancak.
Tüm insanlar tabibim olsa da
Derdime deva olan O'dur ancak.

(3)

Ey can, ruhun cemali çok güzel ve parlak.
Ancak senin güzelliğin bir başka.
O güzelliğin karşısında ağzı açık kaldım.
Her an gönül dilimde Allahu ekber var.
Din güneşi Tebrizli Şems'le ay gibi parladın.
Ay da ne oluyor ki, onda yüz ayın parlaklığı var.

(4)

Bu can kıblesine yöneldiğimizden beri
Gönül sıdkımızı hal diliyle ikrar ettik.
Bu dünya şahı Adem'in mazharı olduğu için
Biz de melek gibi bu yüzden secde ettik.

(6)

Sultanımsın, sultanımsın
Canımda, gönlümde imanımsın.
Nefes verirsen bana, dirilirim.
Bir can ne ki; yüz canımsın.

(7)

Ey aşıklar, aşıklar, kadehi kaybettim.
Kadehlere sığmayan o meyden içtim.

(8)

Gökten cana bir ses geldi; dön haydi.
Can dedi: Ey güzel nâdi, selam sana.
Baş üstüne, her an yüz can feda sana.
Bir kez daha seslen "hel etâ"ya kanat açayım⁹

(10)

Ezel kılıcı Allah yolundaki yiğitlerin elindedir.
Ebedîlik topu Tanrı'nın çevganının kıvrımındadır.
Tûr dağı gibi parlayan o bedenden
İste nurunu ondan. Zira Tanrı madenidir o.

(11)

Daima Tanrı ile mest ve ölümsüz ol.
Aşka dal ve Tanrı sevgisi içinde yan.
Kalbinin küpünde kayna dur şarap gibi.
Böylece hem zarif ol hem saki.

(12)

Yüzünün aşkıyla oğlanların kızların gönlü aydın.
Gel, seninle günahlar sevaplara dönüşür.
Senin hayalin göğsüne gelmeye görsün,
Beden hanesinin içi hayat چراغıyla dolar.

[Metin]

(1)

این خانه که پیوسته درو چنگ و چغانست
از خواجه پرسید که این خانه چه خانست
چون روز قیامت که کسی را سر کس نیست
از ذوق ندانست و فلانست و فلانست

(2)

آتیش نـزـند در دل ما الا او
کوته نکند منزل ما الا او
گر جمله جهانیان طیبیم گردند
حل می نکند مشکل ما الا او

(3)

جانا جمال روح بسی خوب و با فرست
لیکن جمال حسن تو خود چیز دگرست
ماندم دهان باز ز تعظیم آن جمال
هر لحظه بر زبان دل الله اکبرست
همچون قمر بتافتی ز تبریز شمس دین
نی چون قمر چه باشد کان روی اقرست

(4)

تا رای بدین قبله جان آوردیم
صدق دل و اقرار زبان آوردیم
چون مظهر آدم است این شاه جهان
ما همچو ملک سحده از آن آوردیم

(6)

سلطان منی، سلطان منی
اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی، من زنده شوم
یک جان چه شرد، صد جان منی

(7)

ای عاشقان ای عاشقان پیمانہ را گم کرده ام
زان می که در پیمانہ ها آن در ننگجد خورده ام

(8)

آمد ندا از آسمان جان را که باز آ الصلا
جان گفت ای نادى خوش اهلاً و سهلاً مرحبا
سمعاً و طاعتاً ای ندا هر دم دو صد جانت فدا
یکبار دیگر بانگ بزن تا برپریم بر هل اتی

(10)

شمشیر ازل به دست مردان خداست
گوی ابدی در خم چوگان خداست
آن تن که چو کوه طور روشن آمد
نور خدا ازو طلب که او کان خداست

(11)

پیوسته ز حق مست شو و باقی باش
مستغرق عشق و سوز مشتاقی باش
چون باده بجوش در خم قلب خود
وانگاه به خود ظریف و هم ساقی باش

(12)

ز عشق روی تو روشن دل بین و بنات
بیا که از تو شود سیآت هم حسنات
خیال تو چو در آید به سینه عاشق
درون خانه تن پر شود چراغ حیات

(16)

سلطان منی، سلطان منی
اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی، من زنده شوم
یک جان چه شود، صد جان منی

SEGÂH ÂYİN-İ ŞERİFİ

Bestekârı: Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi (ölm. 1711 veya 1712)

(Birinci Selâm)

(1)

(rubai)

FARŞA GÜFTELİ BAZI ÂYİN-İ ŞERİFLER

Ey âşık-ı rûy-i tu hezârân âşık
Rû kerde besûy-i tu hezârân âşık
Tenhâ ne menem âşık-ı rûy-i tu ki hest
Der her ser-i mûy-i tu hezârân âşık

(2)

(Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun)
Ey sûfi-yi ehl-i safâ, ez cân begû Allah hû
Vey âşık-ı aşk u vefâ, ez cân begû Allah hû
Hâhî ki cumle cân şevî tâ lâyıq-ı cânân şevî
Tu her çe hâhî, ân şevî, ez cân begû Allah hû
Dunyâ rehâ kun, dîn becû, dest ez heme âlem beşû
Ne ân begû, ne in begû, ez cân begû, Allah hû

(3)

(Mef'ûlu mefâ'ilun mef'ûlu mefâ'ilun)
Men bende-i sultânem, sultân-ı cihânânem
Zan dem ki ruheş dîdem, şûrîde vu hayrânem
Men û şodem, û men şod, ez cân u dilem ten şod
Peyveste çerâ bâşed in nâle vu efgânem?

(4)

(Fâilâtun fâilâtun fâilâtun fâilun)
Ey zi hicrân u firâket âsumân bigrîste
Dil miyân-i hûn nişeste, akl u cân bigrîste
Cebreil u kudsiyân râ bâl u perhâ sûhte
Enbiyâ vu evliyâ râ dîdegân bigrîste
Ey derîgâ, ey derîgâ, ey derîgâ, ey derîgâ
Hemçunan çeşm-i ayân çeşm-i gumân bigrîste¹⁰

(İkinci Selâm)

(5)

(Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun)
Ey âşıkân, ey âşıkân, ez âlem-i cân âmedem
Ser der fiken, cân der taleb, cûyâ-yı cânân âmedem
Ey mutribân, ey mutribân, savt ez nevâ âverde'em
Çun andelîb ez şevk-i gul her dem gazelhân âmedem

(6)

(Fâilâtun fâilâtun fâilâtun fâilun)
Dûş ber dergâh-i izzet kûs-i sultânî zedem
Hayme ber bâlâ-yi dâru'l-mulk-i rabbânî zedem

(Üçüncü Selâm)

(7)

(Fâilâtun fâilâtun fâilâtun fâilun)

Hû zenem ber kudsiyân her şeb zi dil hû hû zenem
Ber cemâl-i Hak heme yâhû vu yâmen hû hû zenem
Dil çu cây-i Hak buved, Hak bâ menest,u men be Hak
Hak be Hak vâsıl şode ber hîştên hû hû zenem

(8)

(Mefâilun mefâilun mefâilun mefâilun)

Dilâ nezd-i kesî binşin ki û ez dil haber dâred
Be zîr-i ân dirahî rev ki û gulhâ-yi ter dâred
Benâl ey bulbul-i destân ezîrâ nâle-i mestân
Miyân-i sahre vû hârâ eser dâred, eser dâred¹¹

(9)

(Muhteilun fâilun muhteilun fâilun)

Ey ki hezâr âferîn, bu nice sultân olur
Kulu olan kişiler hüsrev ü hâkân olur
Her ki bugün Veled'e inanuben yüz süre
Yoksul ise bay olur, bay ise sultan olur.

(10)

(rubai)

Ey aşk-ı tu bigrîste serâpâ-yi dilem
Vey vasl-ı ruhet geşte temennâ-yı dilem
Ger dâd-i dil-i sûhte-i men nedehî
Ey vây dilem, vây dilem, vây dilem

(11)

(rubai)

Ey geşte fedâ-yi tu serâpâ-yı dilem
Şod zulf-i çu hindû-yi tu me'vâ-yı dilem
Ger hindû-yi zulf-i tu dilem vânedehî,
Eyyvây dilem, vây dilem, vây dilem.

(12)

(rubai)

Her âh ki ez derd-i dilem mîşinevî
Ez âh-i dilem gerd-i gilem mîşinevî
Ger gûş be hâl-i dil-i men bâz kunî
Dâim zi dilem hâl-i dilem mîşinevî

(13)

FARŞA GÜFTELİ BAZI ÂYİN-İ ŞERİFLER

(rubai)

Bâ aşk-i tu bigsuste serâpâ-yi dilem
Nâmed zi cihân derd u nikûfâl-i dilem
Ey cân u dilem, bepurs ahvâl-i dilem
Hâl-i dil-i kes mebâd çun hâl-i dilem

(14)

(rubai)

Tâ ez ser-i kûy-i tu temânest merâ
Der sâgar-i dîde hûn mudânest merâ
Ez vasl u firâk-i tu kunun âzâdem
Ez tu gam-i aşk-i tu temânest merâ

(Dördüncü Selâm)

(15)

(Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun)
Ey âşıkân, ey âşıkân, ankes ki bîned rûy-i û
Şûrîde gerded akl-i û, âşufte gerded hûy-i û

Tercümesi:

(1)

Binlerce aşık yüzüne aşık.
Sana yönelmiş binlerce aşık.
Yüzüne aşık olan değilim bir ben;
Her saçına var binlerce aşık.

(2)

Ey safâ ehlinin sûfisi, canla de Allah Hû.
Ey aşk ve vefa aşığı, canla de Allah Hû.
Cânana layık olmak için ister misin hep can olmak?
Ne dilerse o olursun; canla de Allah Hû.
Bırak dünyayı, dîn ara; vazgeç tüm dünyadan.
Ne onu de, ne bunu; canla de Allah Hû.

(3)

Ben sultanın, dünya sultanının kuluyum.
Yüzünü gördüm görelî şaşkınum, coşkunum.
Ben o oldum, o da ben. Canımdan, gönlümden gitti beden.
Nedendir hep bu iniltim, bu feryadım neden?

(4)

Senin ayrılığından gökyüzü ağlıyor.

Gönül kan içinde; akıl ve göz ağlıyor.
Cebrail ile öbür meleklerin yanmış kanatları.
Enbiyanın, evliyanın gözleri ağlıyor.
Ne yazık! Ne yazık! Ne yazık! Yazık!
Ayân gözü gibi güman gözü de ağlıyor.

(5)

Ey aşıklar, ey aşıklar, can aleminden geldim.
Attım başımı; canım yâr çeker; cânanı aramaya geldim.
Ey mutribler, ey mutribler, Nevâ makamından ses getirdim.
Gülün şevkiyle bülbül gibi gazel okuya okuya geldim.

(6)

Dün gece izzet dergahında sultanlık kösünü vurdum.
İlahî Dârülmülkün üstüne bir çadır kurdum.

(7)

Her gece meleklerle gönülden hû derim hû.
Hâlik'in cemâline yâ hû derim, derim hû.
Gönül Hakk'ın olunca yeri; Hak benimle, ben Hakk'la.
Hak Hakk'a kavuştu; kendime hû derim hû.

(8)

Gönül! Gönülden anlayanın yanına otur.
Taze gülleri olan ağacın altına git.
Ey aşık bülbül! İnle, çünkü sarhoşların
Feryatları kayaya da işler, taşa da.

(10)

Senin aşkınla ağladı tüm gönlüm
Yüzüne kavuşmak dileği oldun gönlümün
Hakkını vermezsen eğer yanık gönlümün
Vah gönlüme! Vah gönlüme! Vah gönlüme!

(11)

Tüm gönlüm sana feda oldu.
Simsiyah saçların gönlümün barınağı oldu.
Vermezsen eğer bana zülüflerin siyahlığını
Vah gönlüme! Vah gönlüme! Vah gönlüme!

(12)

Anlarsın bedenimdeki kederleri
Gönül derdimden işittiğinden her âhtan.
Verirsen gönül halime kulak,
Dinlersin gönlümden hep halini gönlümün.

(13)

Senin aşkınla dağıldı tüm gönlüm.
Dertten başka bir şey çıkmadı gönlümün falında.
Ey canım, ey gönlüm, sor halini gönlümün.
Olmasın kimsenin gönlü benim gönlüm gibi.

(14)

Bellediğimden beri senin yurdunu, hep kan var göz
kadehimde.
Âzâdım şimdi senin senin vuslatından da firakından da.
Çünkü yetmiyor aşkımın gamı bana.

(15)

Ey aşıklar, ey aşıklar.
İsyankâr olan akılı
ve aşifte olan huyu,
görür onun yüzünü.

[Metin]

(1)

ای عاشق روی تو هزاران عاشق
رو کرده به سوی تو هزاران عاشق
تنها نه منم عاشق روی تو که هست
در هر سر موی تو هزاران عاشق

(2)

ای صوفی اهل صفا از جان بگو الله هو
وی عاشق عشق و وفا از جان بگو الله هو
خواهی که جمله جان شوی تا لایق جانان شوی
تو هرچه خواهی آن شوی از جان بگو الله هو
دنیا رها کن دین بجو دست از همه عالم بشو
نه آن بگونه این بگو از جان بگو الله هو

(3)

من بسته سلطانم، سلطان جهان بانیم
زان دم که رخس دیدم، شوریده و حیرانم
من او شدم، او من شد، از جان و دلم تن شد
پیرسته چرا باشد این ناله و افغانم؟

(4)

ای ز هجران و فراقست سسمان بگریسته
دل میان خون نشسته، عقل و جان بگریسته
جبرئیل و قدسیان را بسال و پرها سوخته
انیسا و اولسیا را دیدگان بگریسته
ای دریغها، ای دریغها، ای دریغها، ای دریغ
همچنان چشم عیان چشم گمان بگریسته

(5)

ای عاشقان ای عاشقان از عالم جان آدمم
سر در فکن، جان در طلب، جویای جانان آدمم
ای مطربان، ای مطربان، صوت از نوا آورده ام
چون عنایب از شوق گل هر دم غولخوان آدمم

(6)

دوش بر درگاه عزت کوس سلطانی زدم
خیمه بر بالای دار الملک روانی زدم

(7)

هو زنم بر قدسیان هر شب ز دل هو هو زنم
بر جمال حق همه یاهو و یاسن هو هو زنم
دل چو جای حق بود حق با منست و من به حق
حق به حق واصل شده بر خورشین هو هو زنم

(8)

FARŞA GÜFTLİ BAZI ÂYİN-İ ŞERİFLER

دلا نژد کسی بنشین که او از دل خیر دارد
به زبر آن درخت رو که او گلہای تر دارد
بنال ای بلبل دستان ازیرا نالہ مستان
میان صخرہ و خارا اثر دارد اثر دارد

(10)

ای عشق تو بگریسته سرپایا دلہم
وی وصل رخت گشته تمنای دلہم
گر داد دل سرونختہ من ندمی
ای وای دلہم، وای دلہم، وای دلہم

(11)

ای گشته فدای تو سرپایا دلہم
شد زلف چو ہندوی تو ماوای دلہم
گر ہندوی زلف تو دلہم واندمی
ای وای دلہم، وای دلہم، وای دلہم

(12)

ہر آہ کہ از درد دلہم می شنوی
از آہ دلہم گرد گلہم می شنوی
گر گوش بہ حال دل من باز کنی
دائم ز دلہم حال دلہم می شنوی

(13)

با عشق تو بگسسته سرپایا دلہم
نامد ز جہان درد و نیکو فال دلہم
ای جان و دلہم بپرس احوال دلہم
حال دل کس مباد چرون حال دلہم

(14)

تا از سر کوی تو تمامست مرا
در ساغر دیده خون مدامست مرا
از وصل و فراق تو کنون آزادم
از تو غم عشق تو تمامست مرا

(15)

ای عاشقان ای عاشقان آنکس که بیند روی او
شوریده گردد عقل او آشفته گردد خوی او

BEYÂTİ ÂYİN-İ ŞERİFİ¹²

Bestekârı:

Köçek Dervîş Mustafa Dede [Kûçek Dervîş, Mustafa Dede Efendi]
(ölm.1684)

(Birinci Selâm)

(1)

(Rubai)

Şâhâ zi kerem ber men-i dervîş niger
Ber men meniger, ber kerem-i hîş niger
Herçend niyem lâyk-ı bahşâyîş-i tu
Ber hâl-i men-i haste-i dilrîş niger

(2)

(rubai)

Yârab zi du kevn bîniyâzem gerdân
Vez efser-i fakr serferâzem gerdân
Ender haremet mahrem-i râzem gerdân
An reh ki ne sûy-i tust, bâzem gerdân

(3)

(Mefâilun feilâtun mefâilun feilun)
Biyâ biyâ ki tuyî cân u cânân-i semâ
Biyâ ki serv-i revânî ber bûsitân-i semâ
Biyâ ki çeşme-i hurşîd zîr-i sâye-i tust
Hezâr zuhre tu dârf ber âsumân-i semâ

(İkinci Selâm)

(4)

(Mefâilun mefâilun fâilun)
 Çu in sultân-i mâlûkünde bâşî
 Heme giryende mîrler hande bâşî
 Eger pur garîbîni etrâf-i âlem
 Tu şâd u şâhîni ferhunde bâşî
 Be aşk-ı şems-i Tebrîzî bedeh câm
 Ki der mülk-i Hudâ pâyende bâşî

(Üçüncü Selâm)

(5)

(Fâilâtun fâilâtun fâilun)
 Nâgehân anberfeşân âmed sabâ
 Bûy-i muşk-i za'ferân âmed sabâ
 Gul şikufe enderin sahn-ı çemen
 Sad nevâ-yi bulbulân âmed sabâ
 Şems-i Tebrîzî sabâhu'l-aşk goft?
 Âşîkan râ cân-ı cân âmed sabâ

(6)

(Muftailun fâilun muftailun fâilun)
 Ey ki hezâr âferîn, bu nice sultân olur
 Kulu olan kişiler hüsrev ü hâkân olur
 Her ki bugün Veled'e inanuben yüz süre
 Yoksul ise bay olur, bay ise sultan olur

(7)

(Mefûlu mefâilu mefâilu feûlun)
 An sorh kabâyî ki çu mehpâr berâmed
 İmsâl derin hırka-yi zengâr berâmed
 Şemsu'l-Hakk-ı Tebrîzî resîdest, megûyîd
 Kez çerh-i safâ an meh-i envâr berâmed¹³

(8)

(Muftailun muftailun fâilun)
 Her ki zi uşşâk gurîzân şevd
 Bâr-i dîger hâce peşîmân şevd
 Her ki sebû-yi tu keşed âkîbet
 Der harem-i işret-i sultân şevd¹⁴

(9)

(Mefûlu mefâilun mefûlu mefâilun)
 Kad eşrakati'd-dunyâ min nûr-i humeyyânâ
 Elbedru gâde's-sâkî ve'l-ke'su sureyyânâ

Essabvetu îmânî ve'l-halvetu bustânî
Ve'l-meşceru nedmânî ve'l-verdu muheyânâ¹⁵

(10)

(Muftailun fâilun muftailun fâilun)
Câme siyeh kerd kufr, nûr-i Muhammed resîd
Tabl-i bekâ kûftend, mulk-i muhalled resîd
Dil çu suturlâb şud âyet-i heft âsumân
Şerh-i dil-i Ahmedî heft mucelled resîd
Tabl-i kıyâmet zedend, sûr-i haşr mîdemed
Vakt şud ey mordegân, haşr-i muceddud resîd
Ez pey-i nâmahremân kofl zedef ber dehân
Hîz, begû mutribâ, işret-i sermed resîd¹⁶

(Dördüncü Selâm)

(11)

(Mef'ûlu mefâilun feilun)
Sultân-i menî, sultân-ı menî
Ender dil ü cân îmân-ı menî
Der men bedemî, men zinde şevem.
Yek cân çe şeved, sad cân-ı menî

Tercümesi:

(1)

Ey şah! Kerem ile ben dervişe bak.
Bana bakma; kendi keremine bak.
Her ne kadar senin başına değilsem de layık,
Ben gönlü yaralının haline bak.

(2)

Yarabbi, iki dünyaya da muhtaç etme beni.
Fakirlik tacıyla yücelt beni.
Haremimde sırlarının mahremi kıl beni.
Sana gitmeyen yoldan döndür beni.

(3)

Gel, gel, sensin semânın canı, cânanı.
Gel, sensin semâ bahçesinin salının serv-i revanı.
Gel güneş pınarı gölgede senin
Sema göğünde bin Zühren var senin.

(4)

Bu sultanımıza kul olursan,

FARŞA GÜFTELİ BAZI ÂYİN-İ ŞERİFLER

Herekes ağlarken gülersin sen.
Bütün alem dolsa da gamla,
Olursun sen sevinçli, mutlu ve talihli.
Ver kadehi Şems-i Tebrizî aşkına
Ki kalıcı olasın Tanrı mülkünde.

(5)

Birden amber kokuları saçarak geldi saba.
Safran miskinin kokusu oldu saba.
Şu çimenlikte güller açtı.
Bülbüllerin yüz nağmesi oldu sabâ.
Şems-i Tebrizî aşk sabahı dedi.
Aşıkların canının canı oldu saba.

(7)

O kırmızı abalı ay gibi doğdu.
Bu yıl bakır rengi hırka ile çıktı geldi.
Susun; Tebrizli Tanrı güneşi Şems geldi.
Safa feleğinde o parlak ay doğdu.

(8)

Hangi efendi aşıklardan kaçarsa, pişman olur.
Kim senin testini taşırsa sonunda,
girer sultanın işret haremine.

(9)

Nurundan doğdu dünya bizi koruyanın,
Ay sâkinin kendisi ve bardak Süreyyanın.
Temizlik imanım, bahçem yalnızlık.
Ağaçlık pişmanlığımız, güller hayatımız.

(10)

Kafirlik giysiyi kararttı, geldi Muhammed nuru.
Bekâ davulu çalındı; ebedî mülk geldi.
Gönül usturlap gibi oldu yedi gökün âdeti.
Yedi cilt oldu Ahmedî'nin gönül şerhi.
Çalındı kıyamet davulu, haşr sûru üfleniyor.
Ey ölümler! Vakit geldi;
Yeni haşr zamanı geldi.
Nâmahremler yüzünden kilit vurdum ağzıma.
Kalk; söyle mutrib; ebedî işret geldi.

[Metin]

(1)

شاهها ز کرم بر من درویش نگر
بر من منگر بر کرم خویش بنگر
هر چند نیم لایق بخشایش تو
بر حال من خسته دلریش نگر

(2)

یارب زدو کسوں بی نیازم گردان
وز افسر فقر سرفرازم گردان
اندر حرمت محرم رازم گردان
آن ره که نه سوی توست بازم گردان

(3)

بیا بیا که تویی جان و حاتان سماع
بیا که سرو روانی بر بوستان سماع
بیا که چشمه خورشید زیر سایه تست
هزار زهره تو داری بر آسمان سماع

(4)

چو این سلطان ما را بنده باشی
همه گرینده تو در خنده باشی
اگر پر غم شود اطراف عالم
تو شاد و خرم و فرخنده باشی
به عشق شمس تبریزی بنده جام
که در ملک خدا پاینده باشی

(5)

ناگهان عنبر فشان آمد صبا
بوی مشک زعفران آمد صبا
گل شکفته اندرین صحن چمن

صمد نروای بلبلان آمد صبا
شمس تبریزی صباح العشق گفت
عاشقان را جان آمد صبا
(7)

آن سرخ قیاسی که چو مهپار بر آمد
امسال درین خروقه رنگار بر آمد
شمس الحق تبریزی رسیدست مگوید
کز چرخ صفا آن مه انوار بر آمد
(8)

مر که ز عشاق گریزان شود
بار دیگر خواجه پشیمان شود
مر که سبوی تو کند عاقبت
در حرم عشق سرت سلطان شود
(10)

جامه سیاه کرد کفر نور محمد رسید
طیل بقا کوفتند ملکی مخلص رسید
دل چو سطرلاب شد آیت هفت آسمان
شرح دل احمدی هفت مهکد رسید
طیل قیامت زدند سور حشر می دمید
وقت شد ای مردگان حشر مجدّد رسید
از پی پی نامخمرمان قفس زده
خیز بگو مطربا عشرت سرمد رسید
(11)

سلطان منی سلطان منی
اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی من زنده شوم

یک جان چه شود صد جان منی

SÛZ-İ DİLÂRÂ ÂYİN-İ ŞERİFİ
Bestekârı: Üçüncü Selim (1761-1808)

(Birinci Selâm)

(1)

(Fâilâtun fâilâtun fâilun)
Dilberî yu bîdilî esrâr-i mâst
Kâr kâr-i mâst, çun û yâr-i mâst
Novbet-i kohnefurûşân derguzeşt
Nevfurûşânîm u in bâzâr-i mâst¹⁷

(2)

(Mefâilun mefâilun feilun)
Semâ ârâm-i cân-i zindegânest
Kesî dâned ki ûrâ cân-i cânest
Husûsan halkaî kender semâend
Hemîgerdend u Ka'be der miyânest¹⁸

(3)

(rubai)

În aşk kemâlest u kemâlest u kemâl
Vin akl hayâlest u hayâlest u hayâl
Dîdâr-i cemâlest u cemâlest u cemâl
Nûrest u visâlest u visâlest u visâl

(4)

(rubai)

Çun bende neî, nidâ-yî şâhî mîzen
Tîr-i nazar ançunan ki hâhî mîzen
Çun ez hod u gayr-i hod musellem geştî
Bîhod benişîn, kûs-i ilâhî mîzen

(İkinci Selâm)

(5)

(Mefûlu mefâilun feilun)
Sultân-i menî, sultân-ı menî
Ender dil ü cân îmân-ı menî
Der men bedemî, men zinde şevem.
Yek cân çe şevd, sad cân-ı menî

(Üçüncü Selâm)

FARŞA GÜFTELİ BAZI ÂYİN-İ ŞERİFLER

(6)

(Fâilâtun fâilâtun fâilun)
Mutribâ, esrâr-i mâ râ bâz gû
Kıssehâ-yi cânfezâ râ bâz gû
Mahzen-i innâ fetahnâ berguşâ
Sırr-i cân-i Mustafâ râ bâz gû¹⁹

(7)

(Muftailun fâilun muftailun fâilun)
Ey ki hezâr âferîn, bu nice sultân olur
Kulu olan kişiler hüsrev ü hâkân olur
Her ki bugün Veled'e inanuben yüz süre
Yoksul ise bay olur, bay ise sultan olur

(8)

(Muftailun fâilun muftailun fâilun)
Hîz ki imrûz cihân ân-i mâst
Cân u cihân sâkiyu mihmân-i mâst
Zuhre ve meh defzen-i şâdi-yi mâst
Bulbul-i cân mest-i gulistân-i mâst²⁰

(10)

(Fâilâtun fâilâtun fâilun)
Âh, güzelin aşkına, hâlâtına
Yandı yürek aşk harâratına
And içeyim gayri güzel sevmeyem
Tanrı'ya vü Tanrı'nın âyâtına

(11)

(rubai)

Ey kâşif-i esrâr-i Hudâ Mevlânâ
Sultân-ı fenâ, şâh-ı bekâ Mevlânâ
Aşk itmededür hazretine böyle hitâb
Mevlâ-yı gürûh-i evliyâ Mevlânâ

(12)

(Mefûlu mefâilun feilun)
Sultân-i menî, sultân-ı menî
Ender dil ü cân îmân-ı menî
Der men bedemî, men zinde şevem.
Yek cân çe şeved, sad cân-ı menî

Tercümesi:

(1)

Gönül almak ve gönülsüz kalmak işimiz bizim.
İş bizim işimiz, çünkü yârimiz o bizim.
Geçti eski satanların modası.
Yeni şeyler satıyoruz;
pazarımız bu bizim.

(2)

Semâ yaşayanların canının huzuru.
Canının canı olan bilir bunu.
Hele hele girenler semâ halkasına
Denerler de, Kâbe içlerinde kalır.

(3)

Bu aşk olgunluktur, olgunluktur, olgunluk.
Bu akıl hayaldir, hayaldir, hayal.
Tanrı cemâlini görmektir, cemaldir, cemaal.
Nurdur, vuslattır, vuslattır, vuslat.

(4)

Mademki kul değilsin, şahlık nidasını sal.
Nazar okunu istediğin gibi sal.
Kurtulunca hem kendinden hem başkasından
Kendinde olmadan otur, ilahî kösü çal.

(6)

Ey mutrib, sırlarımızı söyle.
Cana can katan kıssalar söyle.
"İnnâ fetahnâ" mahzenini aç da²¹
Mustafa'nın can sırrını söyle

(8)

Bundan başka işim yok, işim işleğim o.
Laf derim laf, laf, çünkü alıcım o.
Canım, gönlüm sakin; çünkü canım gönlüm o.
Kervanım emin; çünkü kervanbaşım o.

(9)

Kalk, çünkü bugün cihan bizim.
Can ile cihan bizim sâkimiz, konuğumuz.
Zühre ile ay sevincimizin defçisi.
Can bülbülü gül bahçemizin sarhoşu.

(11)

Ey Tanrı sırlarını keşfeden Mevlana,
Yokluk âleminin sultanı, bekâ âleminin şahı Mevlana.

Aşk böyle hitabediyor hazretine
Velîler topluluğunun efendisi Mevlana.

[Metin]

(1)

دلبری و بیدلی اسرار ماست
کار کار ماست چون او یار ماست
نوبت کهنه فروشان در گذشت
نوفروشائیم و این بازار ماست

(2)

سماع آرام جان زندگانست
کسی داند که او را جان جانست
خصوصاً حلقه ای کاندرا سماعند
همی گردند و کعبه در میانست

(3)

این عشق کمالست و کمالست و کمال
وین عقل خیالست و خیالست و خیال
دیدار جمالست و جمالست و جمال
نورست و وصالست و وصالست و وصال

(4)

چون بنده نه ای ندای شاهی می زن
تسیر نظر آنچنان که خواهی می زن
چون از خود و غیر خود مسلم گشتی
بیخود بنشین کوس الهی می زن

(5)

سلطان منی سلطان منی
اندر دل و جان ایمان منی

در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه شود صد جان منی

(6)

مطربا اسرار ما را باز گو
قصه های جانفزا را باز گو
محزون آنرا فتحنا بر گشا
سر جان مصفی باز گو

(8)

خیز که امروز جهان آن ماست
جان و جهان ساقی و مهمان ماست
زهیره و مه دفزن شادی ماست
بلبل جان مست گلستان ماست

(11)

سلطان منی سلطان منی
اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه شود صد جان منی

NEVÂ ÂYİN-İ ŞERİFİ

(İkinci Selâm)

(1)

(Mustefilun mustefilun mustefilun mustefilun)
Ey şâh-i şehri akl ü cân! Ber taht-i dil hâkân tuyî
Ender zemîn u âsumân sultân-ı sultânân tuyî
Der cân-i mâ cânân tuyî, der kân-i mâ nîz kân tuyî
Cennet tuyî, şerbet tuyî
Bâ âşık ez dünyâ megû vez milket-i ukbâ megû
Cuz hasret-i Mevlâ megû, mîgu ki in u ân tuyî

(Üçüncü Selâm)

(2)

(Fâilûtan fâilâtun fâilun)
Âşıkân der kûy-i cânân esselâ
Sûy-i an hurşîd-i tâbân esselâ
Şems-i Tebrîzî zi bâlâ-yi felek
Her zemânî mîkeşed hân esselâ

(3)

(Muftailun fâilun muftailun fâilun)
Ey ki hezâr âferîn, bu nice sultân olur
Kulu olan kişiler hüsrev ü hâkân olur
Her ki bugün Veled'e inanuben yüz süre
Yoksul ise bay olur, bay ise sultan olur

(4)

(Mefûlu mefâilu mefâilu feûlun)
Der bâğ-i cemâlî, sanemâ, çun gul-i ra'nâ
Der çeşm çu nûrî yu çu cân der heme a'zâ
Men bulbul-i gulzârem u der dâm-i tu zârem
Ez çîst aceb bâ tu merâ in heme sevdâ

(5)

(rubai)

Ez rûy-i tu kible-i cihân u dil-i men
Van der du cihân emn u emân-i dil-i men
Hem cân u tenî vu hem tu cân-i dil-i men
Ey gevher-i deryâ-yi nihân-i dil-i men

(6)

(Feûlun feûlun feûlun feûlun)
Tu mâhî acîbî ki mislî nedârî
Beher cilve cânâ der âteş sipârî
Bezulfeyn-i ebrû, be çeşmân-i âhû
Pey-i dilrubâî çu şîrî şîkârî

(7)

(Feûlun feûlun feûlun feûlun)
Meh u hûr gulâmet, zebûn geşt u râmet
Du âlem bedâmet, çe zîbâ nigârî
Nazîret nedîdem, ne ez kes şenîdem
Dil u din burdî, çe eyyâr yârî
Veled râ çe bâşed şehâ ger zi rahmet
Zi silk-i gulâmân-i hîşet şumârî

Tercümesi:

(1)

Ey akıl ve can şehrinin şahı!
Sensin gönül tahtındaki hakan.
Yerde, gökte sultanların sultanı sensin.
Canımızda canan sensin,
madenimizdeki maden sensin.
Cennet sensin, şerbet sensin.
Söz etme aşığa dünyadan, ahiret mülkünden.
Anma Allah'tan başkasını.
De ki: Bu da, o da sensin.

(2)

Aşıklar, haydi cananın yurduna.
Haydi o parlak güneşe.
Şems-i Tebrîzî felekten her zaman
Kuruyor sofrasını, haydi.

(4)

Ey güzel! O güzel gül gibi cemal bahçesinden
Gözde nur, hur uzuvda cansın.
Ben gül bahçesinin bülbülüyüm, senin tuzağında inliyorum.
Neden acep sana bu kadar sevdalıyım?

(5)

Yüzün cihanın ve gönlümün kıblesi.
İki cihanda da gönlümün emniyeti.
Hem cansın, hem beden, hem gönlümün canı.
Ey gönlümün gizli denizindeki cevher!

(6)

Eşi benzeri bulunmaz bir aysın sen.
Ey can! Her cilvende ateşe atarsın beni sen.
Kaşlarınla, âhu gözlerinle gönül çalmakta
Avcı arslan gibisin sen.

(7)

Ay ve güneş kölen olmuş, boyun eğmiş sana.
İki âlem tuzağında; ne güzel sevgilisin sen.
Ne gördüm benzerini, ne duydum birinden.
Gönlümü, dinimi aldın benden, ne ayyar yârsin sen.
Ey şah; merhamet edip Veled'i de
kölelerinden saysan n'olur sanki sen.

[Metin]

(1)

ای شاه شهر عقل و جان بر تخت دل خاقان تویی
 اندر زمین و آسمان سلطان سلطانان تویی
 در جان ما جانان تویی در کان ما نیز کان تویی
 جنّت تویی شربت تویی
 با عاشق از دنیا مگو وز ملکت عقبی مگو
 جز حسرت مولا مگو، می گو که این و آن تویی

(2)

عاشقشان در کوی جانان الصّلا
 سوی آن خورشید تابان الصّلا
 شمس تبریزی ز بالای فلک
 هر زمانی می کشد همان الصّلا

(4)

در باغ جمالی صنما چون گل رعنا
 در چشم چو نوری و چو جان در همه اعضا
 من بلبل گلزارم و در دام تو زارم
 از چیست عجب با تو مرا این همه سودا

(5)

از روی تو قبله جهان و دل من
 و اندر دو جهان امن و امان دل من
 هم جان و تنی و هم تو جان دل من
 ای گوهر دریای نهان دل من

(6)

تو ماهمی عجیبی که مثلی نداری
به هر جلوه جاننا در آتش سپاری
به زلفین ابرو به چشمان آهو
پی دلربایی چو شیری شکاری

(7)

مه و خور غلامت زیون گشت و رامت
دو عالم به دامت چه زیبا نگاری
نظیرت ندیدم نه از کس شنیدم
دل و دین بردی چه عیار یاری
ولد را چه باشد شها گرز رحمت
ز سلک غلامان خویشت شماری

NEVESER ÂYİN-İ ŞERİFİ

Bestekârı: Rifat Bey (Sermüezzın) (1820-1888)

(Birinci Selâm)

(1)

(Mefûlu mefâilu mefâilu feûlun)
Mâ der du cihân gayr-ı Hudâ yâr nedârîm
Cuz yâd-ı Hudâ hiç dîğerkâr nedârîm
Muştâk-i dil u cân (est) Şemsu'l-Hakk-ı Tebrîz
Der âyine cuz sâye-i didâr nedârîm

(2)

(Fâilâtun fâilâtun fâilun)
Mazhar-ı Hak bâşed û râ in cihân
Dembedem bîned cemâl-i Hak ayân
İnçunan ki goft Mevlânâ-yı mâ
An ki pîr-i kâmil u dâna-yı mâ

(3)

(Muftailun fâilun muftailun fâilun)

FARŞA GÜFTELİ BAZI ÂYİN-İ ŞERİFLER

Bâz ez an kûh-i Kâf âmed ankâ-yı aşk
Bâz berâmed zi cân na'ra vu heyhâ-yi aşk
Aşk nidâî bulend kerd be âvâz-i pest
Key dil-i bâlâ beper, binger bâlâ-yi aşk
Binger der Şems-i dîn, Husrev-i Tebrîziyân
Şâdi-yi cânhâ-yi pâk, dîde-yi dilhâ-yi aşk²²

(4)

(Fâilâtun fâilâtun fâilun)
Merhabâ ey cân-ı bâkî, pâdişâh-ı kâmyâr
Rûhbahş-ı her kırân u âftâb-ı her diyâr
În cihân u an cihân her du gulâm-ı emr-i tu
Ger nehâhî ber hemeş zen ver hemîhâhî bedâr
Cism-i hâk ez Şems-i Tebrîzî çu kullî kimyâst
Tâbiş-i an kimyâ râ ber mes-i işân gûmâr²³

(İkinci Selâm)

(5)

(Mustefilun mustefilun mustefilun mustefilun)
Bâz âmedem, bâz âmedem, ez pîş-i an yâr âmedem
Der men niger, der men niger, behr-i tu gamhâr âmedem²⁴

(Üçüncü Selâm)

(6)

(Fâilâtun fâilâtun fâilun)
Ey begofte der dilem esrârhâ
Ey ki dâred bâ fakîran kârhâ
Ey hıyâlet gamgusâr-ı sînehâ
Vey cemâlet revnak-ı gulzârhâ
Şems-i Tebrîzî be şehri aşk-ı tu
Geştî îymen ez heme ağyârhâ

(7)

(Muftelun fâilun muftelun fâilun)
Ey ki hezâr âferin bu niçe sultân olur
Kulu olan kişiler hüsrev ü hâkân olur
Her ki bugün Veled'e inanuben yüz süre
Yoksul ise bây olur, bây ise sultân olur

(8)

Mefûlu mefâilu mefâilu feûlun)
În hâk-i talebkâr-i Hudâyîd Hudâyîd
Hâcet be taleb nîst, şumâyîd şumâyîd

Harfen du kelâmîd u hurûf-i du kitâbîd
Cibrîl-i Burâkîd u resûl-i an Hudâyîd

(9)

(Mefûlu mefâilu mefâilu feûlun)
Der hâne-i hod yâftem ez şâh nişânî
Enguşterî la'l u kemer-i hâsse-i kânî
Dûş âmede bûdest u merâ hâb beburde
An şâh-i dilârâm u an mahrem-i cânî²⁵

(10)

(Mefûlu mefâilu mefâilu feûlun)
Ey dil bu yeter iki cihânda sana iz'ân
Birdir bir, iki olmaya yok bilmiş ol imkân
Hak söyleyicek sende, senin ortada nen var?
Âlemde hemen "ben" didiğindir sana noksan.
Sa'yeyle, rızâ gözle, ko ıtlâk ile kaydı.
Âlemde semâ'î, bu yeter sâlike irfân.

(11)

(Dördüncü Selâm)

(Mustefilun mustefilun mustefilun mustefilun)
Ey âyikân, ey âşıkân, Molla-yı Rûmî mîresed
Ey sâdikân, ey sâdikân, Molla-yı Rûmî mîresed

Tercümesi:

(1)

Yok bizim iki cihanda da Tanrı'dan başka yârimiz.
Yok Tanrı'yı anmaktan başka bir işimiz.
Gönlün ve canın arzuladığıdır Tebrizli Tanrı güneşi (Şems-i
Tebrîzî)
Yok aynamızda sevgilinin yüzünün gölgesi dışında bir şey.

(2)

Onun için Tanrı'nın mazharıdır bu cihan.
Her an Tanrı'nın cemâlini görür ayân.
Pîr-i kâmilimiz, bilenimiz, Mevlanamız
böyle etmiştir beyân.

(3)

Yine Kaf dağından geldi aşkın ankâsı.
Yine yükseldi candan aşkın nârası.

FARŞA GÜFTELİ BAZI ÂYİN-İ ŞERİFLER

Alçak seslendi şöyle alçak sesle:
Ey yücelerde uçan gönül, bak aşkım yücesine.
Bak din güneşine, Tebrizlilerin hüsrevine.
Temiz canların sevincine, aşık gönüllerin gözüne.

(4)

Merhaba ey ölümsüz can, ey kutlu padişah.
Her kıran'a ruh veren, her diyarın güneşi.
Bu cihan, öbür cihan, senin emrine köle olmuş.
İstemezsen vurursun, asarsın istersen.
Şems-i Tebrîzî'nin kimyâdır tümüyle toprak bedeni.
Onların bakırından bil sen onun parlayışını.

(5)

Yine geldim, yine geldim, o sevgilinin yanından geldim.
Bak bana, bak bana, senin derdini dinlemeye geldim.

(6)

Ey gönüme sırlar söyleyen,
Ey fakirlerle ilgilenen,
Ey hayali, gönüllerin tesellisi,
Ey cemali gül bahçelerinin parıltısı Şems-i Tebrîzî!
Aşkının şehrinde bütün ağyardan emîn oldun.

(8)

Tanrı'yı isteyen topraksınız siz.
Talep etmeye ne hacet? Siz varsınız, siz.
Harf bakımından iki sözcüksünüz; harflerisiniz iki kitabın.
Burak'a binen Cebraîl, o Tanrı'nın elçisisiniz.

(9)

Evimde şahtan bir işaret buldum.
Bir lâl yüzük, mücevherli bir kemer.
O sevgili şah, o can mahremi
Dün gelmişti ve ben uykuya dalmıştım.

(11)

Ey aşıklar, ey aşıklar, Molla-yı Rûmî geliyor.
Ey sadıklar, ey sadıklar, Molla-yı Rûmî geliyor.

[Metin]

(1)

ما در دو جهان غیر خدا یار نداریم
جز یاد خدا هیچ دیگر کار نداریم
مشتق دل و جان (است) شمس الحق تبریز
در آینه جر سایه دیدار نداریم

(2)

مظهر حق باشد او را این جهان
دمبدم ببند جمال حق عیان
این چنانکه گفت مولانای ما
آنکه پیر کامل و دانای ما

(3)

باز از آن کوه قاف آمد عنقای عشق
باز بر آمد ز جان نعره و هیهای عشق
عشق ندایی بلند کرد به آواز پست
کای دل بالا بپر بنگر بالای عشق
بنگر در شمس دین خسرو تبریریان
شادی جانهای پاک دیده دلهای عشق

(4)

مرجبا ای جان باقی پادشاه کامیار
روحبخش هر قران و آفتاب هر دیار
این جهان و آن جهان هر دو علام امر تو
گر نخواهی برهمش زن و همی خواهی بدار
جسم خاک از شمس تبریزی چو کلی کیمیاست
تابش آن کیمیا را بر مس ایشان گمار

(5)

باز آمدم باز آمدم از پیش آن یار آمدم
در من نگر در من نگر بهر تو غمخوار آمدم

(6)

ای بگفته در دلم اسرارها
ای که دارد با فقیران کارها
ای خیالت غمگسار سینه ها
وی جمالت رونق گلزارها
شمس تبریزی به شهر عشق تو
گشتی ایمن از همه اغیارها

(8)

این خاک طلبکار خدایید خدایید
حاجت بطلب نیست شما یید شما یید
حرفاً دو کلامید و حروف دو کتابید
جبریل براقید و رسول آن خدایید

(9)

در خانه خود یافتم از شاه نشانی
انگشتری لعل و کمر خاصه کانی
دوش آمده بودست و مرا خواب بپرد
آن شاه دلارام و آن محرم جانی

(11)

ای عاشقان ای عاشقان ملای رومی می رسد
ای صادقان ای صادقان ملای رومی می رسد

KAYNAKLAR

- ❖ Dîvân-i Kâmil-i Şems-i Tebrîzî, Mevlânâ Celâleddîn Muhammed b. şeyh Bahâuddîn Muhammed b. Huseyn-i Belhî meşhûr be Movlevî, mukaddime vu şerh-i hâl-i ustâd Bed'ü'z-zemân-i Furûzânfer, hevâşî vu ta'llikât-i M. Dervîş, tanzîm-i fihristhâ : Hasen-i Amîd, çâp-i heftum, Tahran 1366, I-İİ;
- ❖ Kulliyât bk. Dîvân-i kâmil-i Şems-i Tebrîzî.
- ❖ Rubâiyât, Evhaduddîn-i Kirmânî, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Farsça Yazmalar, F. 701; Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya, 2910/2; ayrıca bakınız: Doç. Dr. Mehmet Kanar, Evhadu'd-in-i Kirmânî'nin Rubailerî [metin-İnceleme-Tercüme], İstanbul, 1995 [Profesörlük takdim çalışması.]
- ❖ Celâleddîn Movlevî Muhammed b. Muhammed b. el-Huseyn el-Belhî summe'r-Rûmî, Dovre-i kâmil-i Mesnevî-i Ma'nevî, be sa'y u ihtimâm-i Raynold Nicholson, ez rûy-i nusha-yi tab'-i 1925-1933 der Leiden, Tahran 1350
- ❖ Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Anlamı (Meâl ve Sözlük), hazırlayan: Ali Bulaç, Birim Yayınları, İstanbul, 1993

¹Rubâiyât, Evhaduddîn-i Kirmânî, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Farsça Yazmalar F.701, I.bâb, s.1b; Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya, 2910/2, bâb 1/1, s.11b, bâb 2/5, s.27b.

²Mesnevi-yi ma'nevî'nin ilk üç beyti.

³Kulliyât, I/258.

⁴Kulliyât, III/82.

⁵Bu rubai aynı zamanda aşağıdaki 10 numaralı arapça rubainin manzum çevirisidir.

⁶Kulliyât, I/256-257.

⁷Rubâiyât, Evhaduddîn-i Kirmânî, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Farsça Yazmalar F.701, I. bâb, s.1b; Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya, 2910/2. bâb 1/1, s.11b, bâb 2/5, s.27b.

⁸Kulliyât, III/74.

⁹hel etâ: Kur'ân, LXXVI/1 : "Gerçek şu ki, insanın üzerinden daha kendisi anılmaya değer bir şey değilken, uzun zamanlardan (dehr) bir süre (hin) gelip-geçti."

¹⁰Kulliyât, II/412-413.

¹¹Kulliyât, I/227-228.

¹²Şimdiye kadar bestecisi bilinen en eski Mevlevî âyîn-i şerfi.

¹³ Kulliyât, I/255.

¹⁴ Kulliyât, I/407.

¹⁵ Kulliyât, I/112.

¹⁶ Kulliyât, I/354.

¹⁷ Kulliyât, I/168.

¹⁸ Kulliyât, I/137.

¹⁹ Kulliyât, II/359.

²⁰ Kulliyât, I/202.

²¹ İnnâ fetahnâ, Kur'ân, XLVIII/1: "Şüphesiz Biz sana açık bir fetih verdik."

²² Kulliyât, I/354, gazel no: 1318.

²³ Kulliyât, I/431-432, gazel no: 1071.

²⁴ Kulliyât, II/12, gazel no: 21.

²⁵ Kulliyât, II/526, gazel no: 1268.